

ЗАПОРІЗЬКА ОБЛАСНА
УНІВЕРСАЛЬНА НАУКОВА
БІБЛІОТЕКА

Бібліографічні ідеї та технології

АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД
II квартал 2020 р.

ЗАПОРІЖЖЯ
2020

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ЗАПОРІЗЬКА ОБЛАСНА УНІВЕРСАЛЬНА
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА»
ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ**

Відділ наукової інформації та бібліографії

Бібліографічні ідеї та технології

Аналітичний огляд

(II квартал 2020 р.)

**Запоріжжя
2020**

УДК 027

Б59

Б59 Бібліографічні ідеї та технології : аналіт. огляд : II кв. 2020 р. /
КЗ "ЗОУНБ" ЗОР, Від. наук. інформації та бібліографії ; [підгот.
М. Маслова]. – Запоріжжя : [ЗОУНБ], 2020. – 28 с.

У 2018 році у фаховому виданні «Вісник Книжкової палати» започаткована підрубрика «Школа систематизатора» для супроводу процесу впровадження Універсальної десяткової класифікації. Відтоді практично у кожному номері часопису спеціалісти Книжкової палати дають роз'яснення положень класифікації, акцентують увагу на складних випадках систематизації, знайомлять зі змінами та доповненнями, внесеними Консорціумом УДК до головного довідкового файлу УДК MRF12.

В останньому, IV випуску аналітичного огляду за 2019 рік були зібрані публікації згаданої підрубрики як дайджест (<https://zounb.zp.ua/node/7098>). Другий випуск за 2020 рік пропонує дайджест останніх публікацій.

Для більш детального вивчення пропонованого матеріалу можна скористатися повнотекстовими джерелами за допомогою прямих посилань, зазначених у списку літератури.

* * *

Приклади індексування видань класу 2 Релігія. Теологія (богослов'я)

Клас 2 Релігія. Теологія (богослов'я) містить матеріали з питань теорії, філософії, природи різних видів релігій, релігійної практики від доісторичних до сучасних форм світових релігій. Він має потужний арсенал спеціальних визначників, які можна використовувати під час побудови індексів для різноманітних видів світових віровчень, відображаючи їхні специфічні властивості.

Розділ 2-1/-9 Спеціальні визначники для позначення релігії, наприклад:

1) 2-1 Теорія та філософія релігії. Природа релігії. Феномен релігії

Індексування за фасетами:

2-1

1:2

2) 27-1 Християнська теологія

Індексування за фасетами:

27-1

1:27

3) 2-23(100) Священные Писания мировых религий Джеймса Физера, Джона Пауэrsa

Розділ 21 Доісторичні релігії. Релігії ранніх суспільств, наприклад:

21(4-12) Религии в Юго-Восточной Европе: историко-антропологический подход / Майкл Миттерауэр

Розділ 22 Релігії, які виникли на Далекому Сході, наприклад:

221.3(510) Даосизм: крайняя убежденность в истории, философии и практике. Духовная традиция / Ева Вонг

Розділ 23 Релігії, які виникли на Індійському субконтиненті. Індійська релігія в широкому розумінні.

Індуїзм надзвичайно важко визначити. Ведизм та брахманізм можна розглядати як релігію архаїчного періоду і зазвичай розділ 233 слід використовувати для літератури з індуїзму.

Розділ 233 Індуїзм у вузькому значенні, наприклад:

233-1 Індійська філософія крізь призму сучасної науки / пер. з англ. Тетяна Сахно

Розділ 24 Буддизм, наприклад:

243(515) Ламаїзм. Тибетський буддизм

Розділ 25 Релігії стародавнього світу. Другорядні культури та релігії, наприклад:

257.2(=16)"20"(02.062) Долгочуб Валентин. Язичники атомного віку

Розділ 26 Іудаїзм, наприклад:

26-242.4-277.2 Левит. Народна Біблія

Розділ 27 Християнство, наприклад:

27-252-277-29 Съешь льва! Исследование Евангелия от Фомы 27-534.5-282.5-386 Мик Святой Николай Чудотворец. Житие и акафист

Розділ 27 Християнство за напрямками поділяється на відповідні підрозділи.

Розділ 271.2 Православ'я. Східне православ'я. Православна церква. Східна православна церква, наприклад:

271.2-36 Сим-534.5 Святой праведный Симеон Богоприимец. Житие и акафист

Розділ 272 Римсько-католицька церква, наприклад:

*272-526.2(497.5) Римсько-католицькі вітварі у Хорватії
272-45-282.4/.5(477)(07)"2019" Катехитично-молитовний
посібник на Рік святості подружжя та сім'ї РКЦ в Україні – 2019
р.*

*27-583+27-277]:272-732.2-051 Іван-Павло II. Любов мені все
пояснила. 365 днів роздумів та молитов*

*Розділ 274 Протестантизм загалом. Протестанти.
Дисиденти. Пуритани, наприклад:*

*274.5-287 Твори Лютера. Т.6. Проповіді на Євангеліє від св.
Івана / пер. Укр. мовою*

*274-766(100)(09)"452*5":27-56(477)"2017"](059) 500 років
Реформації. Відзначення в Україні. Альманах*

Розділ 28 Іслам, наприклад:

*28-234=16 Коран на славянском языке: список переводов,
составленных Славянским отделением Нью-Йоркской публичной
библиотеки*

*Розділ 29 Сучасні духовні рухи охоплює різні види новітніх
релігійних рухів: неохристиянські, орієнталістські, синкретичні,
неоязичництво, наприклад:*

*299.7 Христозороастризм. Новый Золотой век божеств и
людей / И. Богомил*

У світовій практиці є чимало прикладів побудови індексів за фасетами. Це ключові слова у кодах, індексах, за якими можна визначати індекси для будь-якої теми, не обмежуючи їх кількість, та здійснювати пошук потрібної теми. До недоліків належить надмірний інформаційний шум під час пошуку. Отже, відбір індексів потребує від систематизатора вміння аналізувати тему, виділяти ключові слова, знаходити відповідні індекси та будувати код за методикою УДК.

Наприклад:

*1) 903.26:21] (497.5) "631/634"(083.824) Религии каменного
века / Игорь Караванич, Наталия Чондич; [перевод на английский
Марии Костич; фотографии Ивана Чондича [и др.]; рисунки и
карты Ивана Чондича, Мартины Рончевич*

Індексування за фасетами:

903.26(497.5)"631/634"(083.824)

903.26"631/634" 21(497.5)"631/634"

21"631/634"

903.26:21

2) 279:29-79 *Вернет Жан. Секты: все о новых религиозных движениях и их последствиях / Жан Вернетт; [перевод Арканжелы Смольё]*

Індексування за фасетами:

279

29

2-79

2-5

3) 27-9 *Християнство [Текст] / Чигиринська Ольга Олександрівна ; О. Чигиринська, О. Дорошенко. – Київ : Техніка, 2013. – 157 с.*

Індексування за фасетами:

27(091)

27-284

27-55

Марина Ахвердова

Анна Діденко

Деталізація суспільної літератури у 3 класі

Видання на суспільну тематику збираються у 3 класі Основної таблиці УДК, який слугує для групування матеріалів щодо теорії та методології суспільних наук, статистики, демографії, соціології, політики, економіки, права, державного адміністративного управління, військової справи, соціального забезпечення та страхування, освіти, культурної антропології та етнографії.

Розпочинається 3 клас зі спеціальних визначників (СВ) .07/.08 для позначення суспільних наук загалом у всіх підкласах, за винятком 37. Також у кожному підкласі є свої СВ, які використовуються лише в тому розділі, в якому вони розроблені, наприклад, підклас 303 *Методи суспільних наук* має СВ 303.01/.09 для позначення теорії та методології в суспільних науках.

Якщо книг на цю тему небагато, то доцільно використовувати більш загальний індекс.

В інших підкласах 304/308 немає СВ, окремі з них містять лише загальну методичну вказівку. Звертаємо увагу на 304 підклас, в якому збирається література з валеології в новому класі 304.35 *Добробут як спосіб життя*, а також на підклас 308 *Соціографія. Описове вивчення*

суспільства (кількісне та якісне), де рекомендуємо збирати літературу з країнознавства.

У класі *31 Демографія. Соціологія. Статистика* групуються видання про статистичні першоджерела та статистику окремих галузей народного господарства, науки й культури. Теорію статистики, статистику як науку, статистичні методи, організацію статистики та статистичні служби слід відносити до розділу *311*. Демографію та статистику народонаселення – до *314*, соціологію – до *316*. Статистику окремих галузей доцільно позначати за допомогою : (знака відношення) та індексу відповідної галузі. Наприклад, бібліотечна статистика матиме індекс *311:02*, але якщо є потреба зберігати бібліотечну статистику в бібліотечній галузі, то доречно надати індекс *02:311* і вирізнити належність до статистики, надавши окремо індекс *311*, або навпаки:

311:02

Нині значна увага приділяється соціології та суміжним напрямам. У класі *316 Соціологія* є *СВ .01/.03*, які деталізують індекси УДК основних класів та підкласів, а також до окремих підкласів розроблені ще й власні *СВ .05/.06*, наприклад, вони є у *316.4 Соціальні процеси. Соціальна динаміка*. Отже, в цьому підкласі для ширшого позначення індексу можна використовувати як і *СВ 316.4.05/.06*, так і *СВ 316.01/.03* і *СВ 3.07/.08*. Наприклад:

316.45.063.2 Інтеграція групових процесів складається з індексу основного класу 316.45 та СВ 316.4.063.2

316.452.023.2 Формування групи з трьох осіб складається з індексу основного класу 316.452 та СВ 316.023.2

316.45.073 Правове становище групи складається з індексу основного класу 316.45 та СВ 3.073

У зазначеному класі збирається не тільки література про соціологічні школи, структуру, процеси, комунікацію, а й видання із соціальної психології, які за ББК були розташовані в психології. Тому рекомендуємо бібліотекам прийняти методичне рішення збирати видання цієї тематики або у *316.6 Соціальна психологія*, або, як варіант, використовувати індекс *316.6:159.92*.

Детальніше розписано й клас *33 Економіка. Економічні науки*. Слід звернути увагу на вилучені класи! Якщо в Універсальній десятковій класифікації вилучається клас, обов'язково потрібно зазначити, куди він перенесений, наприклад:

331.07 Вилучено [2009] ► 3.07; 331

Одночасно в методичних вказівках до певного класу (у цьому разі 331) зауважують про використання спеціальних чи загальних визначників, наприклад:

Деталізувати адміністрацію та персонал за допомогою спеціальних визначників 3.07 та 3.08 із таблиці 3.01/08.

Тож написання індексу УДК залишається таким самим (за винятком індексів, вилучених як зайвих, проте їх вкрай мало), лише змінюються його складники, наприклад:

331.07 Адміністративні організації, органи управління, офіційні органи в галузі праці – був СВ у 331 класі

331.07 Адміністративні організації, органи управління, офіційні органи в галузі праці – є і складається наразі з двох частин:

331 Праця. Зайнятість. Робота. Економіка праці. Організація праці

3.07 Адміністративний устрій. Органи. Департаменти

Це правило стосується всіх таблиць УДК, оскільки Консорціум УДК прибирає дублетні СВ із нижчих підкласів і збирає їх в одному місці для зручнішого використання.

Звернімо увагу на клас 338.48 *Туризм. Економіка туризму*. Попри те, що клас 33 Економіка. Економічні науки містить підклас 338 Економічне становище. Економічна політика. Управління та планування в економіці. Виробництво. Послуги. Ціни, а йому ієрархічно підпорядкований 338.4 Виробництво продукції та надання послуг за галузями економіки, логічно припустити, що на першому місці слід зазначити Туризм, а далі – Економіку туризму, тому все, що стосується туризму, збираємо у класі 338.48. Є також індекс УДК 796.5 Туризм. Гірський спорт. Спортивне орієнтування, який більше стосується спорту та детально не розписаний. Якщо вирішили зберігати літературу саме у класі 796.5, то, як виняток, рекомендуємо використовувати фасетну класифікацію, наприклад:

338.48 Туризм. Економіка туризму – якщо групувати літературу в цьому класі

та

796.5:338.48 – якщо збирати видання цієї тематики у класі Туризм. Гірський спорт. Спортивне орієнтування.

Валентина Муравйова

Методичні роз'яснення щодо індексування видань класу 5 Математика. Природничі науки

Клас 5 *Математика. Природничі науки* належить до Основної таблиці УДК. Його розроблено на основі загально визначених традиційних класифікацій природничих наук. Клас 5 взаємопов'язаний із класом 6 *Прикладні науки. Медицина. Техніка*. Тісні зв'язки між окремими розділами класів 5 і 6 у багатьох випадках не дають змогу чітко їх розмежовувати. Це ускладнює індексування документів, які, наприклад, одночасно висвітлюють окремі галузі чи окремі питання природничих наук та їхнє практичне застосування.

Клас 5 *Математика та природничі науки* відображає питання теоретичного характеру, дослідження загальних законів фізики, хімії, біології тощо, а клас 6 *Прикладні науки. Медицина. Техніка* – питання практичного використання відповідних законів у техніці, медицині, сільському господарстві тощо. Саме структура класів 5 і 6 надає чітку основу для розмежування та класифікації. У пригоді стануть докладні методичні вказівки, наведені у відповідних місцях таблиць. Щодо складних випадків, то зміст документа дає змогу визначити, що в ньому переважає – природничо-науковий чи прикладний аспект.

Під час індексування документів із природничих наук, наприклад, геології, метеорології, ботаніки, зоології тощо, часто використовують загальні визначники місця, тому важливо звернути увагу на методичні вказівки до *Таблиці 1e Загальні визначники місця*. Також в усіх розділах можна використовувати загальні визначники часу, властивостей, осіб тощо.

Розглянемо докладніше підкласи / розділи класу 5.

Розділи 502/504 охоплюють проблеми навколишнього середовища, загрози й захисту, збереження природних ресурсів, екологію, взаємозв'язок довкілля та суспільства, наприклад:

502.171:620.9]:004.94 Інформаційне забезпечення вирішення екологічно-енергетичних проблем сталого розвитку суспільства

502.211 Біосфера / В. І. Вернадський. Biosfera / V. I. Vernadski ; predgovor i prevod Siniša Stanković

502.211:061 Організації з охорони живої природи

502.51:556](282.247.322-751.3) Гідроєкосистеми заповідних територій верхньої Прип'яті в умовах кліматичних змін

Підклас 51 відображає всі питання математики: основи й структура цієї науки, алгебра, геометрія, топологія, математичний

аналіз і статистика, кібернетика, математичні теорії. Для підкласу 51 передбачені спеціальні визначники 51-3/-8, завдяки яким забезпечується чіткіше й точніше позначення теми. Розглянемо приклади.

Для підручників із математики можна використовувати той самий індекс із додаванням визначника форми, наприклад:

51(075.2) Математика. Підручник для навчальних закладів початкової освіти

51(075.3) Математика. Підручник для навчальних закладів середньої освіти

51(075.8) Математика. Підручник для навчальних закладів вищої освіти

Для традиційних понять «Математика елементарна» та «Математика вища» індекси можна побудувати за допомогою загальних визначників властивостей, наприклад:

51-028.31 Елементарна математика

51-028.42 Вища математика

511-028.31 Основи числа, арифметика

Для дискретної математики – основний індекс 519.1 із додаванням через знак "+" інших розділів математики.

Спеціальні визначники до підкласу 51 використовують, приєднуючи їх до потрібного індексу, наприклад:

330.4:519.86-7]:005.932 Економічно-математичні методи в логістиці, в якому

51-7 Математичні дослідження та методи в інших галузях знань

Підклас 52 призначений для групування документів з астрономії, астрофізики та геодезії. Він відображає методи астрономічних досліджень, питання теоретичної астрономії, небесної механіки, Сонячної та зоряних систем, теорію, методи й види топографічно-геодезичних робіт, картографію.

У підкласі 52 для розділів 520/524 розроблено спеціальні визначники 52-1/-8 для позначення астрономії. З їх допомогою можна індексувати астрономічні методи вивчення, властивості, явища, процеси, складники систем тощо.

У розділі 528 можна застосовувати спеціальні визначники 62-1/-9 для позначення обладнання, визначники 53.08 із 53.01/.09 – для позначення принципів вимірювання, визначники 621.3.029 із

21.3.01/09 – для позначення діапазону частот і довжини хвиль електромагнітних коливань. Варто зазначити, що у розділі 528 не застосовують визначники, подані в 52-1/-8, наприклад:

***523-52 Походження та утворення Сонячної системи
528.94(26) Картографічне забезпечення мореплавства***

Підклас 53 охоплює літературу з фізики, її теоретичних основ, механіки твердих і жорстких тіл, газів, гідромеханіки, аеромеханіки, фізики плазми, акустики, оптики, термодинаміки, статистичної фізики, електрики, магнетизму, ядерної, атомної та молекулярної фізики тощо.

Для підкласу 53 розроблено спеціальні визначники 53.01/09, які слугують для відображення фізичних явищ, принципів, приладів, методів і теорії вимірювання.

У розділі 531 використовують спеціальні визначники 531-1/-9 для позначення механіки. Для підрозділу 533.6 створено спеціальні визначники 533.6.01/08 для позначення аеродинаміки.

В розділі 534 застосовують дві системи спеціальних визначників: 534-1/-8 – для позначення коливань і акустики та 534.01/015 – для позначення теорії коливань. Для розділу 535 призначені спеціальні визначники 535-1/-9 для позначення оптики. Розділ 536 містить спеціальні визначники 536-1/-3, що використовують для позначення термодинаміки.

Для відображення електрики, магнетизму, електромагнетизму в розділі 537 передбачені спеціальні визначники 537-7/-9, наприклад:

537.226.5(043.3) Кушнір Олег Степанович. Кристалооптичні властивості просторовомодульованих і дихроїчних матеріалів. Автореф. дис.

621.039.548:536 Теплофізика пошкоджень реакторних установок

У підкласі 54 згруповано літературу з хімії (практичної, препаративної, експериментальної, аналітичної, фізичної, органічної, неорганічної), кристалографії, мінералогії. Тут використовують спеціальні визначники 54-1/-7 для позначення стану речовин та 54.01/08 для позначення складу, отримання й аналізу хімічних речовин.

У розділі 542 можна застосовувати спеціальні визначники 66.01/09. У розділі 544 для позначення фізичної хімії використовують спеціальні визначники 544.01/07, а для деталізації вимірювань і

вимірювальних приладів – спеціальні визначники 53.08 із таблиці 53.01/.09, наприклад:

54*кл7(075.3) Попель П. П. Хімія. Підручник для 7 класу загальноосвітніх навчальних закладів

546(075.8+076) Гирина Н. Неорганічна хімія. Практикум : навч. посіб. для мед. ВНЗ I–III рів. акредитації

547(075.8) Бойчук Л. О. Органічна хімія. Підручник для навчальних закладів вищої освіти

54.068-025.14 Комбіновані методи аналізу в хімії

543.544.943.3 ВЕТШХ Високоєфективна тонкошарова хроматографія (ВЕТШХ)

544.35:544.33 Термодинаміка розплавів

615.32:547.972.3 Кверцетин і квертин: біофлавоноїди на варті здоров'я

Геологічні процеси, що відбуваються на поверхні планети, вивчають із залученням різноманітних фізико-географічних наук, що охоплюють склад, будову, походження, розвиток Землі та геосфер, які складають земну кору, процеси, що відбуваються в ній, закономірності утворення й розміщення родовищ корисних копалин, визначення радіологічного віку. Під час геологорозвідувальних робіт застосовують методи геохімії та геофізики (фізики «твердої» Землі, зокрема й сейсмологію).

У проблемах походження Землі та її ранньої історії велике значення мають астрономія й планетологія. Для систематизації цієї інформації в таблицях УДК використовують клас **55 Науки про Землю. Геологічні науки** з підрозділяннями на підкласи.

У підкласі **550.1 Фізіографія** збирається література про земну поверхню, її клімат, рослинний і тваринний світ та про навколишнє середовище, дослідження довкілля для коректного та якісного територіального планування. В англomовній літературі виділяють саме фізіографічні, а не географічні райони різних місцевостей. Для України це доволі новий напрям досліджень, наприклад:

550.1:711.4 Олейнюк-Пухняк О. Р. Роль екофізіографічних досліджень в просторовому плануванні міських ландшафтів

550.2 Геоастрономія. Космогонія. Клас може використовуватися для групування літератури про походження та розвиток космічних тіл та їхніх систем: галактик, туманностей, зір і зоряних скупчень, Сонця та тіл Сонячної системи. Однак, за

правилом першого згадування, тему «Космогонія» потрібно індексувати у класі 52 з дублюванням у клас 550.2.

Література про фізичні властивості Землі й фізичні процеси, що відбуваються в атмосфері, гідросфері та літосфері під впливом внутрішніх сил Землі й космічних тіл групується у класі 550.3 *Геофізика*. Тут можна збирати дослідження про гравітаційне поле Землі, сейсмологію та землетруси загалом, геоелектрику, енергетику та термодинаміку Землі, геомагнетизм.

Найбільший розділ фізики Землі – сейсмологія. В УДК він розширений спеціальними визначниками, які допомагають повніше розкрити поняття аналізу, прогнозування, типу та властивостей хвиль, сейсмічних збурень, вплив землетрусів на земну поверхню, наприклад:

550.34(477) О. І. Ляшук, Ю. А. Андрущенко, В. М. Шапка, І. В. Толчонов, І. В. Корнієнко. Шляхи вирішення питання раннього оповіщення про землетруси для об'єктів критичної інфраструктури України

550.38 А. Меньшов, А. Сухорада. Геомагнитные исследования в Киевском университете: история и перспективы развития

550.34:523.3 С. Вишва, д-р геол. наук, проф., А. Казанцев, канд. фіз.-мат. наук, ст. наук. співроб. Статистичний зв'язок параметрів Місяця із сейсмічними явищами Землі

До класу 550.4 *Геохімія* належить література про вплив хімічних елементів на земну кору, біосферу, літосферу, гідросферу та Землю загалом, виявлення природних і техногенних геохімічних факторів, їхню дію на флору й фауну, сільське господарство та медицину. До цього класу також можна віднести дослідження геохімії ландшафту, нового напрямку в геохімії, наприклад:

550.4(477) Э. Я. Жовинский, Н. О. Крюченко. Основы поисковой и экологической геохимии

Геохімія і седиментологія Середземного моря / Ємельянов Є. М.

550.4(262)

551.3(262)

Взаємодію живих організмів із геологічними системами вивчає геобіологія. В УДК її відображає клас 550.7 *Геобіологія*, наприклад:

613.5:550.7(02.027.3) Житлова медицина: як виявити та нейтралізувати шкідливу радіацію в квартирі / Жак Ла Мая

Вплив ціанобактерій на осадження карбонату кальцію в Пуенте-дель-Інка (Аргентина) / Сусанна Г. Фераррі
582.232:546.41'262

550.73

Геологічні небезпеки, спричинені людською діяльністю / за ред. Арвіна Фаріда

550.75

504.61

504.4

(082)

Клас 550.8 *Прикладна геологія та геофізика. Геологічні пошуки та розвідка* охоплює літературу з практичного застосування геології з метою забезпечення мінерально-сировинними ресурсами різних галузей промисловості через пошуки та відкриття нових родовищ корисних копалин, розв'язання проблем питного й технічного водопостачання, інженерно-геологічного обґрунтування проєктів будівництва цивільних і промислових об'єктів, науковий прогноз зміни природних умов довкілля після їхнього спорудження, охорону та раціональне використання надр Землі. До цього класу також належать актуальні дослідження проблем пошуку та розроблення за допомогою геофізичних, хімічних, біологічних й інших методів геологічної розвідки раціональних схем розкриття та відпрацювання родовищ і комплексного використання надр Землі, наприклад:

550.84:552.57](477.83) Ірина Бучинська, Галина Лазар, Любомир Савчинський, Олена Шевчук. Умови утворення вугілля пласта п8 Львівсько-Волинського басейну за геохімічними даними

Для літератури про геологічний вік Землі використовується підклас 550.93, наприклад:

550.93+551.7 Озима М. История Земли

Клас 551 *Загальна геологія. Метеорологія. Кліматологія. Історична геологія. Стратиграфія. Палеонтологія* поділяється на підкласи: 551.1 *Загальна будова Землі*, 551.2 *Внутрішня геодинаміка (ендогенні процеси)*, 551.3 *Зовнішня геодинаміка (екзогенні процеси)*, 551.4 *Геоморфологія*, 551.5 *Метеорологія*, 551.7 *Історична геологія. Стратиграфія*, 551.8 *Палеогеографія*, наприклад:

551.594.23 Барри Дж. Шаровая молния и четочная молния

551.5:523.4 Ендрю П. Ингерсол Планетарний клімат (Національна бібліотека Хорватії) (див. приклад у 550.2)

Література про форми рельєфу поверхні Землі, походження, будову, історію розвитку, закономірності просторової організації рельєфу, енто-, екзо- та антропогенні рельєфоутворювальні процеси збираються в підкласі *551.4 Геоморфологія*, наприклад:

551.4.01 Девіс(048.83) Андрей Богнар. Критичний огляд теорії геоморфологічних циклів Вільяма Морріса Девіса (Хорватський географічний вісник)

551.46(048.8) Огляд океанографічної літератури (серійне видання)

551. 4 Походження та еволюція землі / Дж. Браун та інші

Дослідження з петрології магматичних, метаморфічних та осадових гірських порід, їхній склад, геологічні особливості, умови залягання, а також метеорити належать до класу *552 Петрологія. Петрографія*. Петрографія як описова частина Петрології вивчає мінеральний і хімічний склад порід, їхні геологічні особливості, наприклад:

Петрофізика: теорія та практика вимірювання властивостей гірських порід та транспортування рідини / Джеббар Тіаб та Ерле К. (Національна бібліотека Хорватії):

552

553.9

552:001.4 Магматичні породи: класифікація і глосарій термінів: рекомендації Міжнародного союзу геологічних наук (Національна бібліотека Хорватії)

Клас *553 Економічна геологія. Родовища корисних копалин* охоплює літературу про економічні аспекти надрокористування під час оцінювання родовищ корисних копалин і геологічного простору та методи ефективного управління процесами надрокористування для оптимізації техніко-економічних показників видобування корисних копалин, без чого, зокрема в Україні, неможлива реструктуризація гірничодобувної галузі. Цей клас має спеціальні визначники *553.04/.08*, що позначають мінеральні ресурси (запаси), генетичну класифікацію родовищ, морфологію та структуру родовищ, дослідження руд і мінералів, наприклад:

553(072+075.8) Курило М. М., Андрєєва О. О. Економічна геологія: Методичні рекомендації до виконання практичних робіт для студентів геологічних спеціальностей вищих навчальних закладів

553.04(477) О. А. Лисенко. Геолого-економічна оцінка корисних копалин (актуальні питання й методичні аспекти)

553.3/.4](26) Мєро Дж. Минеральные богатства океана

Клас 556 Гідросфера. Вода загалом. Гідрологія має спеціальні визначники, що розширюють галузь за рахунок дослідження, методології, гідрологічного аналізу та прогнозування в гідросфері, наприклад:

556.113/.114:502.51 Лашко Н. П., Ткачук О. В., Дударєва Г. Ф. Моніторинг фізико-хімічних показників якості води річки Мокрої Московки : наукове видання

Кадич Ана. Гідрологічні зв'язки сусідніх карстових джерел : дисертація (карстова гідрологія):

556.3

551.4

(043)

Для літератури з палеонтології, клас 56 Палеонтологія, потрібно користуватися спеціальними визначниками з класу 57 Біологічні науки загалом: 57.01/.08. А дослідження фосиліїв (викопних решток органічного походження) деталізуються за допомогою комбінуння з підкласами 58 та 59, наприклад:

56(477.84) Цікава палеонтологія Тернопілля / Свинко Й. М.

56:597.6/9 Викопні амфібії

57.07 Дефорж Г. В. Історія розвитку льодовикового періоду і палеонтологія (стаття)

Загальні питання властивостей, характеристик і теоретичних аспектів у біології у класі 57 Біологічні науки загалом позначаються за допомогою спеціальних визначників 57.01/.08, які застосовують у класах 56, 57, 58 та 59. Так систематизуються, зокрема, й навчальні посібники та робочі зошити з природознавства, наприклад:

57.081.1(075.2) Будна Н. О. Природознавство

57.081.1(075.2+076) Я досліджую світ : робочий зошит

574.5/.6(075) Курілов Олександр Вікторович. Гідробіологія : навчальне видання Біоінформатика та біологічна фізика (Національна бібліотека Хорватії):

577.21

577.32

57:004

(063)

Клас 58 *Ботаніка* охоплює літературу щодо біологічної різноманітності, вивчення рослин, грибів і водоростей, їхньої будови, життєдіяльності, хвороб, розмноження, класифікації, географічного поширення тощо. Поділяється на такі підкласи:

581 *Загальна ботаніка* (фізіологія, хвороби рослин, ембріологія, морфологія, екологія рослин, прикладна ботаніка, гістологія, географія рослин);

582 *Систематика рослин. Систематична ботаніка* (має спеціальні визначники для позначення рослин за розміром і формою 582.091/099 та класифікацію всього вивченого на сьогодні рослинного світу).

Нині ботаніка є багатогалузевою наукою та вивчає як окремі рослини, так і їх сукупності. Крім того, вона пов'язана з іншими галузями знань: біохімія рослин (наука про хімічні процеси в рослинах), фітопалеонтологія (вивчає викопні рештки рослин), фітогеографія (наука про закономірності поширення рослин), екологія рослин (вивчає взаємодію рослин і зовнішнього середовища), фітоценологія (наука про рослинні угруповання), наприклад:

58:069.029](06) Роль ботанічних садів і дендропарків у збереженні та збагаченні біологічного різноманіття урбанізованих територій : матеріали Міжнар. наук. конф. (Київ, 28–31 трав. 2013 р.)

741.021.4:581.41 Ботаника для художника. Полное руководство по рисованию растений / Сара Симблет

581.57:543.272.8(045) К. А. Довгопола. Екологічна оцінка вмісту важких металів в ґрунті та *TRIFOLIUM PRATENSE L.*

Звертаємо увагу на зміни в підкласі 582.28 *Мікологія. Справжні гриби. Плісняві гриби*, введені Консорціумом УДК упродовж 2014–2015 рр. Створено нові класи пліснявих грибів: розширено підкласи 582.282.1 *Pezizomycotina Laboulbeniomycetes (labouls)*. *Лабульбеніоміцети*, 582.282.3 *Taphrinomycotina. Тафринуміцети. Танпрінові*, 582.283 *Chytridiomycota (chytrids). Хитридіоміцетні гриби (Румпоміцетні гриби)*, 582.284.54 *Polyporales*, 582.284.55 *Geastrales. Auriculariales. Amylo-corticiales. Lycoperdales. Порхавки (дощовики)*.

Клас 59 *Зоологія* містить літературу про тваринний світ та його взаємозв'язки з довкіллям, наприклад:

**595.733(477.4)(036) Н. О. Матушкіна Бабки (Odonata)
Центральної України: польовий атлас-визначник
найпоширеніших видів**

**595.7(477.84-751.3Мед) Я. І. Капелюх. 3 історії
ентомологічних досліджень на території природного заповідника
"Медобори"**

Клас 59 згідно зі змінами та доповненнями 2014–2015 рр. також розширено новими підкласами: 593.4 *Porifera (sponges)*. Губки, 594.11 *Різно Muskulyні двохстулки*. *Двохстулкові молоски*, 595.1 *Плоскі черви (платигельмінти)*. *Кільчасті черви*. *Сипункуліди*. *Немертини*. *Лофорори*, 595.16 *Нематоди Волосові*. *Кіноринхи*. *Лоріцифери*. *Пріануліди*, 595.384 *Decapoda (decapods)*. *Десятиногі раки*, 595.789 *Rapilionoidea*. *Булавокуси (денні метелики)*.

Юлія Набхан
Анна Діденко

Методичні роз'яснення щодо індексування видань класу 6 Прикладні науки. Медицина. Техніка

Клас 6 *Прикладні науки. Медицина. Техніка* належить до Основної таблиці УДК. У ньому збирають інформацію щодо практичного використання природничих і прикладних наук: у біотехнології – клас 60 *Біотехнологія*; для охорони здоров'я та життя людей – клас 61 *Медицина*; у сільському господарстві, промисловості, будівництві, торгівлі, зв'язку, на транспорті – класи 62/69 *Технічні науки*.

Літературу, тематика якої торкається використання природничих і прикладних наук у мистецтві, групують у класі 7 *Мистецтво. Декоративно-прикладне мистецтво. Ігри. Спорт*.

Клас 6 є найбільшим із 10 основних класів УДК, що зумовлено різнобічністю його змісту та великою кількістю інформації в межах тематики, яку він охоплює (книг, статей, патентних описів, фірмових каталогів тощо).

Питання зв'язків між природничими та прикладними науками докладно розглянуто в попередній статті щодо класу 51.

У класі 60 *Біотехнологія* групують видання, що висвітлюють основні принципи, процеси та методи біотехнології, генетичну інженерію, аспекти створення трансгенних організмів, клонування та генетично модифіковані організми (ГМО), наприклад:

602.6:599.323.451 Модифікація миші. Створення трансгенної миші

606:623.458 Використання біотехнології в біологічній війні

Клас *61 Медичні науки* охоплює літературу з анатомії, фізіології та патології людини (а в порівняльному аспекті також і тварин). Тут збирають інформацію щодо профілактики та лікування хвороб (особиста та соціальна гігієна, захист від нещасних випадків, фармакологія, токсикологія тощо). Окремі питання, пов'язані з медициною, віднесено до класів *56, 57, 58 та 59*, а отже, під час систематизації медичної літератури слід звертатися до них. Такі випадки зазвичай обумовлюють спеціальними примітками та посиланнями, наприклад:

612.6.055 Природна та штучна селекція

-575.827 Селекція, відбір. Природна селекція. Штучна селекція

612.76 Пересування, рух у просторі. Локомоція. Основи біомеханіки. Кінезіологія

-591.17 Рух. Локомоція. Фізіологія скелета та органів локомоції

Основою для класифікації слугує розділ *611 Анатомія*, зокрема *611.1/.8 Систематична анатомія. Органи*. Інші розділи, передусім *612.1/.8 та 616.1/.8*, загалом побудовано за тим самим зразком.

Літературу загального характеру, що містить одночасно дані про норму та патологію, рекомендуємо відносити до *616*. Бажано також дублювати такий матеріал у розділах *611 та 612*, наприклад:

616.1+611.1+612.17](07) Руководство по кардиологии. Под ред. В. Н. Коваленко

У класі *616 Патологія. Клінічна медицина* використовують як загальні визначники (ЗВ), так і спеціальні визначники (СВ), наприклад:

611(038) Словник анатомічних термінів

616.6(075.8) Урологія. Навчальний посібник для студентів медичних навчальних закладів

Увага! ЗВ -02 (Таблиця 1к) не застосовувати в 616, 617, 618, оскільки до цих класів розроблено СВ 616-02.

Зокрема, у класі *616 Патологія. Клінічна медицина* створено надзвичайно потужний арсенал СВ, який дає змогу будувати індекси будь-якої складності, наприклад:

616.711-018.3-002-02:616.69-008.14 *Остеохондроз як причина імпотенції*

Фасетна індексація:

616.711-018.3-002

616-02

616.69-008.14

Слід звернути увагу на СВ 616-02 *Етіологія. Наука про причини хвороби* та 616-06 *Ускладнення*, адже вони пов'язані. Рекомендуємо індексувати двічі: з використанням -02 та -06, наприклад:

616.921.5-06:616.24-002 *Грип, ускладнений запаленням легень (пневмонією)*

616.21-002-02:616.921.5 *Запалення легень (пневмонія) грипозного походження*

Доволі часто виникає запитання, який клас використовувати для індексування пробіотиків. На нашу думку, їх потрібно групувати в 613.2 *Гігієна харчування*, а саме 613.292, наприклад:

613.292:579.8-026.81(06) *Пробіотики – XXI століття. Біологія. Медицина. Практика. Міжнар. наук.-практ. конф. (2004; Тернопіль)*

До класу 62 *Інженерна справа. Техніка* загалом належать видання, що висвітлюють такі теми: випробування матеріалів, загальне машинобудування, ядерна техніка, електротехніка, гірнична справа, військова техніка, будівельна техніка (зокрема, наземне та підземне будівництво, фундаменти, будівництво тунелів, мостів тощо), техніка сухопутного транспорту, шляхи сполучення (у тому числі залізничне будівництво, дорожнє будівництво), гідротехнічне будівництво, санітарна техніка, водопостачання, каналізація, освітлення, світлотехніка, техніка транспортних засобів.

Зв'язок між технікою та природничими науками чітко відображено у зіставленні таких розділів:

621.3 *Електрика. Електротехніка – 537 Електрика*

622 *Гірнична справа – 55 Геологія*

626/627 *Гідротехніка та гідро-технічне будівництво – 532*

Гідромеханіка

66 *Хімічна технологія – 54 Хімія*

Зростання обсягів науково-технічної літератури призвело до того, що клас 62 *Техніка* завдяки СВ посідає доволі значне місце в УДК із деталізацією. Зауважимо, що 62-1/9 *Спеціальні визначники для*

позначення *техніки загалом* можна використовувати в багатьох класах, де є методичні вказівки щодо їх застосування, наприклад:

004.3 Апаратне забезпечення комп'ютерів

Деталізувати за допомогою спеціальних визначників 62-1/-9

528.5 Геодезичні інструменти та прилади

Прилади, обладнання та процеси деталізувати за допомогою спеціальних визначників 62-1/-9

Проте цих визначників замало для відображення всіх видів машин і приладів за типами, розмірами тощо. Отже, для подальшої деталізації слід використовувати ЗВ мови, форми, місця, часу та ін. (таблиці 1с, 1d, 1e, 1g, 1i, 1h, 1k).

Наприклад, для видань із нанотехнологій є клас 620, але в ньому потрібно класифікувати тільки загальні роботи, наприклад:

620.3 (075.8) Заячук Д. М. Нанотехнології і наноструктури : навч. посібник / Д. М. Заячук ; Нац. ун-т "Львів. політехніка". – Львів, 2009. – 580 с.

Спеціальні технології доцільно класифікувати з відповідною технологією або галуззю з використанням ЗВ властивостей -022.513.2, наприклад:

620.2-022.513.2 Ковтун Г. П. Наноматеріали: технології і матеріалознавство / Г. П. Ковтун, А. А. Веревкин ; Харків. фіз.-техн. ін-т. – Харків, 2010. – 73 с.

Також звертаємо увагу на клас 620.9 *Економіка енергетики загалом*, в якому можна збирати інформацію щодо енергетики загалом, а також альтернативних джерел енергетики (прикладі комбінування наведено у класі).

Клас 63 *Сільське господарство та суміжні науки. Лісове господарство. Землеробство. Тваринництво. Полювання. Мисливство. Рибне господарство* охоплює літературу з усіх галузей сільського та лісового господарства: ведення сільськогосподарських робіт, землеробство, агротехніка, рільництво, садівництво, городництво, тваринництво, продукти землеробства та тваринництва й заходи з їх первинного перероблення.

Видання щодо подальшого перероблення сільськогосподарської продукції: виробництво цукру, жирів, олій, борошномельне та круп'яне, хлібобулочне, консервне, спиртогорілчане виробництво, виноробство та пивоваріння – слід класифікувати у класі 66 *Хімічна технологія. Хімічна промисловість і споріднені галузі*.

У 63 класі за допомогою комбінування можна будувати індекси для гібридів, наприклад:

635.621:631.52]:613.26 А. І. Потопальський та ін. Кавбуз здоров'яга – скарбниця здоров'я, краси і довголіття

Клас **636.09** *Ветеринарні науки* використовують для групування матеріалів щодо хвороб, ворогів та сільськогосподарських шкідників свійських і корисних диких тварин (боротьба та лікування). До цього класу варто відносити й зоотехнічні захисні заходи. Раніше такі видання збирали у класі 619, який вилучено ще у 2001–2002 рр.

Для літератури з питань ветеринарної медицини доцільно будувати індекси за допомогою класів **616/618**, наприклад:

636.2.09:616-002.5-084 Профілактика туберкульозу великої рогатої худоби

Фасетна індексація:

636.09

636.2

616-002.5

616-084

У класі **64** *Домоведення. Домашнє господарство. Комунальне господарство. Служба побуту* збирають інформацію щодо домоведення, зокрема, приготування їжі, використання предметів домашнього вжитку. До цього класу також належать питання обслуговування в готелях, пансіонатах тощо, процеси прання, чищення одягу та інші роботи, що виконують комунально-побутові підприємства, наприклад:

648.5(0.062) Викинь мотлох із життя!: мистецтво прибирання, яке змінить вас назавжди / Марі Кондо

Для видань, присвячених національним кухням, використовують індекс **641.56** *Приготування окремих страв. Спеціальні страви. Дієтичне харчування*, наприклад:

641.56(=512.19)(0.062) Кримськотатарська кухня / Олена Соболева

Дієтичні страви при захворюванні

641.56-056.2:616.44 Лечим щитовидку, правильно питаєсь

Клас **65** *Організація та управління підприємствами зв'язку, транспорту, торгівлі, поліграфії. Бухгалтерська справа, рахівництво. Паблік рилейнз. Зв'язок з громадськістю* призначений для групування інформації щодо організації та управління

підприємствами зв'язку, транспорту, торгівлі, поліграфії, управління та експлуатації транспорту та зв'язку, організації виробництва, економіки підприємств, організації та техніки торгівлі, реклами (зокрема, системи інформації). До цього класу також відносять поліграфічну промисловість, видавничу справу та книжкову торгівлю.

Організація розумової праці належить до 001, право і державне управління – до класу 3.

Допоміжні засоби управління підприємствами та організації виробництва, наприклад, машини, обладнання, прилади тощо, належать до класу 658 із погляду застосування. Їх виготовлення слід індексувати у класах 62, 66/69 тощо.

Клас 65 має низку підкласів, а саме: 654/659. До 654 розроблено СВ 654.01/.09, що уточнюють процеси зв'язку. МВ вказують, що до 654 належать питання щодо зв'язку з погляду організації та експлуатації, наприклад:

654.197.07 Конкурентоспроможність телекомунікаційних компаній: проблеми теорії та практики управління

Також МВ вказують на низку посилань, зокрема, телекомунікаційне устаткування пропонують деталізувати за допомогою СВ 62-1/-9, наприклад:

654.151.2-503.55 Програмний контроль та керування телефонними станціями

Зауважимо, що певні підрозділи також мають власні СВ: 655.28.02/.6 та 655.3.02/.6, наприклад:

655.3.022.6 Технологія офсетного друкування

655.335.066.43 Технологія трафаретного друкування географічних карт

Доволі детальні СВ має розділ 656.01/.09, наприклад:

656.135.073.436 Перевезення небезпечних вантажів

656.61.052 Навігаційне забезпечення мореплавства

Варто звернути увагу на МВ, що рекомендує 656.33 підрозділяти як 625.3, тобто це засіб деталізації за аналогією чи паралельний підрозділ, який подано як примітку до багатьох розділів основних і допоміжних таблиць, наприклад:

656.33.313 Експлуатація залізничних колій (ширина до 1000 мм)

Характеристики транспорту слід деталізувати за допомогою СВ 62-1/-9, наприклад:

656.183-592.16 Гальмівне обладнання на велосипедах

Багато літератури стосується саме економіки транспорту, а це вже інший клас, тобто інший індекс, наприклад:

338.47.021.8:656.2 Теоретико-прикладні основи реформування залізничного транспорту

Аналогічно потрібно будувати індекси в розділах 657/659, які містять МВ та приклади.

Клас *66 Хімічна технологія. Хімічна промисловість і споріднені галузі* охоплює літературу з промислового отримання хімічної та металургійної продукції, а також з подальшого перероблення природних і сільськогосподарських продуктів тощо. Ці продукти відображено у відповідних підрозділах, наприклад, у 661 – продукти основної хімічної промисловості, у 664.8/9 – продукти консервної промисловості. Якщо немає індексу для промислового отримання конкретного продукту, слід застосовувати індекс відповідного загальнішого поняття (групи чи класу сполук), який уточнюють за допомогою :546 чи :547. Питання чистої або теоретичної хімії, отримання хімічних препаратів у невеликій кількості, а також речовин з погляду хімії потрібно відносити до 34.

Класи 66, 67, 68, 69 містять багато інформації, що відображає питання технології різних галузей промисловості, виробничі процеси, роботу транспорту, конструкцію обладнання. В роботі слід керуватися численними МВ та послуговуватися розробленими СВ.

Розглянемо 66 клас. Для нього створено значну кількість СВ 66.01/.09, адже технологічних процесів надзвичайно багато. Варто звернути увагу на МВ, що відсилають питання теоретичної хімії до 54 підкласу, а позначення умов і характеристик виробничих процесів – до 62-9. Є вилучення та відсилання, які потребують особливої уваги. Наприклад, усі вилучені СВ 66-9/-988 перенесено до 62-9/-98.

Промислове виробництво речовин, не поданих у 66, можна позначати за допомогою найбільш відповідного підкласу 66, приєднуючи до нього :546 чи :547, наприклад:

663.5:547.262.08 Таблиці для визначення об'ємної долі спирту етилового у водно-спиртових розчинах, де 54.08 Принципи, методи, техніка вимірювання

665.7:547.057 Похідні 3-тиолен-1,1-діоксида. Технологія, досвід застосування, перспективи

СВ 62-1/-9 можна застосовувати в усіх розділах 66, наприклад:

669.162.2-758.36 Термоізолювані кожухи доменних печей

СВ розроблені та використовуються в усіх розділах 67, 68, 69 класів, наприклад:

674.5.056:621.911.2.021 Виготовлення дерев'яних домашніх іграшок рубанком

675.06-047.44 Експертиза шкіри та хутра

676.034.014 Хімія рослинних полімерів

677.04 Текстильно-допоміжні сполуки

678.5.027.3 Процеси переробки пластмас у черв'ячних екструдерах

681.586.3.08 Чутливість пневматичних датчиків

685.343.02/.03-035.51 Виробництво повсякденного взуття з натуральної шкіри

У класі 69 Будівельна промисловість. Будівельні матеріали. Будівельно-монтажні роботи класифікують інформацію щодо будівельної промисловості загалом, зокрема, будівельні матеріали та виробу, майстерність та техніка виконання будівельних робіт. Виробництво будівельних матеріалів слід відносити до класів 66/67, питання щодо цивільного будівництва – до 624/628, а з архітектури – до 72 класу.

Деталізувати за допомогою спеціальних визначників 62-1/-9 та 624.01/.07, наприклад:

691.311-431.059.28 Руйнування гіпсових блоків

692.23:725/728.012 Дизайн екстер'єрів житлових і громадських будівель

691.424.042.42 Снігові навантаження на покрівельну черепицю

(69.04 підрозділяти як 624.04)

692.421.76:666.3.04 Виготовлення будівельної цегли в печах

*Марина Ахвердова
Вікторія Солодовнік*

Список літератури

1. Ахвердова М. Приклади індексування видань класу 2 Релігія. Теологія (богослов'я) / М. Ахвердова, А. Діденко // Вісник Книжкової палати. – 2019. – № 6. – С. 16-17. – Відомості доступні також в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp_2019_6_5
2. Муравйова В. Деталізація суспільної літератури у 3 класі / В. Муравйова // Вісник Книжкової палати. – 2019. – № 8. – С. 28-30. – Відомості доступні також в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp_2019_8_7
3. Набхан Ю. Методичні роз'яснення щодо індексування видань класу 5 Математика. Природничі науки / Ю. Набхан, А. Діденко // Вісник Книжкової палати. – 2019. – № 9. – С. 24-25. – Відомості доступні також в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp_2019_9_6
4. Набхан Ю. Методичні роз'яснення щодо індексування видань класу 5 Математика. Природничі науки / Ю. Набхан, А. Діденко // Вісник Книжкової палати. – 2019. – № 10. – С. 41-43. – Відомості доступні також в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp_2019_10_12
5. Ахвердова М. Методичні роз'яснення щодо індексування видань класу 6. Прикладні науки. Медицина. Техніка / М. Ахвердова, В. Солодовнік // Вісник Книжкової палати. – 2019. – № 11. – С. 34-36. – Відомості доступні також в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp_2019_11_10
6. Солодовнік В. Методичні роз'яснення щодо індексування видань класу 6. Прикладні науки. Медицина. Техніка / В. Солодовнік, М. Ахвердова // Вісник Книжкової палати. – 2019. – № 12. – С. 28-29. – Відомості доступні також в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp_2019_12_8

Бібліографічні ідеї та технології

Аналітичний огляд

(II квартал 2020 р.)

Підготувала: *М. Маслова*

Редактор: *Т. Пішванова*

Наклад 10 прим.

Віддруковано у Запорізькій ОУНБ
просп. Соборний, 142, Запоріжжя, 69095

Відділ наукової інформації та бібліографії

Телефон: 787-53-57

Ел. пошта: bibliograf.zounb@ukr.net, bibliograf@zounb.zp.ua

**ЗАПОРІЖЖЯ
ПР. СОБОРНИЙ, 142
061787 53 57**

**BIBLIOGRAF.ZOUNB@UKR.NET
BIBLIOGRAF@ZOUNB.ZP.UA**

**FACEBOOK.COM/BIBLIOGRAF.ZOUNB
YOUTUBE.COM/BIBLIOGRZOUNB**

ZOUNB.ZP.UA